## 5-BO‘LIM.
## IJTIMOIY PEDAGOGIKA VA OILAVIY TARBIYA

# O‘QUVCHILARINI MILLIY VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHGA TA’SIR ETUVCHI PEDAGOGIK OMILLAR

**Abdug‘aniyev O. T.**
Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi milliy instituti
Ilmiy kotibi p.f.b.f.d. (PhD), dotsen.

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada o'quvchilarini milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga ta'sir etuvchi omillari ilmiy asoslangan holda yoritilgan. Ta'lim jarayonida raqamli vositalar, interaktiv metodlar, kvest va gamifikatsiya elementlari, aqliy xaritalar, multimediya taqdimotlari hamda ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish orqali o'quvchilarda milliy g'urur, Vatanga sadoqat, tarixiy merosga hurmat va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish yo'llarining pedagogik ta'sir vositalari orqali yoritilgan.

**Tayanch so'zlar:** milliy vatanparvarlik, innovatsion texnologiyalar, pedagogik imkoniyatlar, interaktiv metodlar, gamifikatsiya, raqamli ta'lim, o'quvchilar tarbiyasi, oila-maktabmahalla hamkorligi, milliy qadriyatlar, fuqarolik mas'uliyati.

**Аннотация.** В статье на научной основе раскрываются факторы, влияющие на воспитание учащихся в духе национального патриотизма. Освещены педагогические средства формирования у обучающихся национальной гордости, преданности Родине, уважения к историческому наследию и гражданской ответственности посредством эффективного использования в образовательном процессе цифровых технологий, интерактивных методов, элементов квестов и геймификации, интеллект-карт, мультимедийных презентаций и социальных сетей.

**Ключевые слова:** национальный патриотизм, инновационные технологии, педагогические возможности, интерактивные методы, геймификация, цифровое образование, воспитание учащихся, сотрудничество семьи, школы и махалли, национальные ценности, гражданская ответственность.

**Abstract.** This article scientifically examines the factors influencing the education of students in the spirit of national patriotism. It

highlights the pedagogical approaches to fostering national pride, devotion to the Motherland, respect for historical heritage, and civic responsibility through the effective integration of digital technologies, interactive teaching methods, questand gamification-based activities, mind mapping, multimedia presentations, and social media into the educational process.

**Keywords:** national patriotism, innovative technologies, pedagogical opportunities, interactive methods, gamification, digital education, student education, family-school-mahalla cooperation, national values, civic responsibility.

Yangi O'zbekiston davrida yosh avlodni milliy g'urur, vatanparvarlik va fidoyilik ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. O'quvchi shaxsining ongida vatan, millat va el-yurt manfaatiga sadoqat tuyg'usini shakllantirish ko'p omillarning o'zaro uyg'un ta'siri orqali ro'y beradi. Bu omillar pedagogik, ijtimoiy, psixologik hamda ma'naviy-ma'rifiyjihatlardan tashkil topgan murakkab tizimni tashkil etadi. O'zbekiston Respublikasida qabul qilinayotgan davlat dasturlari va konseptual hujjatlarda milliy tarbiya, vatanparvarlik, ma'naviyaxloqiy qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilanmoqda. Shu jarayonda ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish o'quvchilarda milliy g'ururni shakllantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2020-yil 24-yanvar kuni Oliy Majlisga Murojaatnomasida [1] yoshlar masalasiga to'xtalar ekan: "O'zbekistonni rivojlangan mamlakatga aylantirishni maqsad qilib qo'ygan ekanmiz, bunga nafaqat jadal islohotlar, ilm-ma'rifat va innovasiya bilan erishamiz.

Buning uchun, avvalambor, tashabbuskor islohotchi bo'lib maydonga chiqadigan, strategik fikr yuritadigan, bilimli va malakali yangi avlod kadrlarini tarbiyalashimiz zarur” degan ushbu murojaati mazmunida ham o'quvchilarini milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, yosh-avlodni ma'naviy barkamol shaxs sifatida tarbiyalash pedagoglar oldida turgan eng muhim muammodir.

Milliy vatanparvarlik – bu shaxsning Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat, davlat ramzlariga ehtirom bilan munosabat va yurt taraqqiyoti uchun mas'uliyat his qilish kabi fazilatlarni mujassamlashtiruvchi kompleks tushunchadir. O'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayonida ularda nafaqat tarixiy merosga qiziqish, balki uni zamonaviy hayot bilan uyg'unlashtirish ko'nikmalari shakllanishi lozim. O'quvchilarda vatanparvarlik ruhini shakllantirishda jamiyat, oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilikning o'zaro hamkorligi muhim

ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun ham oila muhiti bola shaxsida Vatan, millat, ota-ona, ajdodlar qadriyatlariga hurmat hissini uyg'otuvchi birlamchi tarbiya maktabi sifatida katta ahmiyat kasb etadi. Maktab jamoasi o'quvchi ongida vatanparvarlik g'oyalarini shakllantiruvchi yetakchi tarbiya instituti hisoblanadi. Chunki o'quvchi maktabda ilm oladi, shakllanadi hamda o'z o'rinini topadi. Mahalla va jamoatchilik o'quvchilarda vanatnparvarlik ruhini shakllantirishda muhim omil hisoblanib unda, o'quvchi ijtimoiy nazorat, ibrat va namunaviy xulq orqali yoshlarning fuqarolik mas'uliyatini oshiradi. Ommaviy axborot vositalarining ta'siri shundaki milliy mafkura, tarixiy qadriyat va vatanparvarlik g'oyalarini keng targ'ib etuvchi kuchli vosita sifatida bugungi kunda katta ro'l egallamoqda.

Vatanparvarlik tarbiyasining asosi – milliy qadriyatlar, urf-odatlar, din, tarixiy xotira va ajdodlar merosidir. Ajdodlar merosiga hurmat – Amir Temur, Alisher Navoiy, Zahiriddin Bobur hamda jadid marifatparvarlari kabi buyuk siymolarning ibratli faoliyatiyosh avlodda milliy iftixor hissini uyg'otib kelmoqda.

Shuning uchun madaniyat va san'at – milliy musiqa, teatr, kino, adabiyot orqali yurt muhabbati, milliy o'zlikni anglash, g'urur va fidoyilik hissi kuchayadi shu orqali o'quvchilarda vatanparvarlik hissi shaxsning ichki motivatsion tizimi, emotsional holati va ijtimoiy identifikatsiyasi bilan bevosita bog'liq holda o'quvchining o'zini millat a'zosi sifatida anglash bilan ijobiy psixologik muhit sinfdoshlar o'rtasida birdamlik, hamjihatlik, o'zaro hurmat muhitining yuzaga kelishida pedagoglar shaxsiy namuna sifatida o'qituvchining o'z fidoiyligi va yurtga sadoqat hissi o'quvchiga kuchli psixologik ta'sir ko'rsatishi bilan farqlanadi.

Ta'lim jarayonida vatanparvarlik tarbiyasini samarali amalga oshirish uchun didaktik va tarbiyaviy texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Darslik va o'quv dasturlarida milliy qadriyatlar, tarix, urfodat va qahramonlar hayoti aks etishi. Integrativ yondashuv – tarix, adabiyot, Tabiiy fanlar, ona tili, vatanparvarlik g'oyalarini uyg'un singdirib borish muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'quv-tarbiya jarayonida interfaol usullar (rol o'yinlari, bahs-munozaralar, “Milliy g'urur soati”, loyiha ishlari, sahna chiqishlari) orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash. Ekskursiyalar va amaliy mashg'ulotlar – tarixiy joylar, muzeylar, yodgorliklar bilan tanishish orqali milliy faxrni mustahkamlash.

Vatanparvarlik tarbiyasi jarayonida faqat maktab emas, balki oilaning, mahalla institutining ham o'rni muhimdir. Innovatsion texnologiyalar orqali ota-onalar va mahalla faollarini jalb qilish, o'quvchilarni milliy qadriyatlarga asoslangan loyihalarga safarbar etish samarador-

likni oshiradi.

O'quvchilarni milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda innovatsion texnologiyalarni qo'llash ta'lim samaradorligini oshirish, milliy qadriyatlarni chuqur anglash va Vatanga sadoqat hissini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Interaktiv metodlar, gamifikatsiya, multimedia vositalari va raqamli ta'lim platformalari yordamida o'quvchilarning milliy ongini shakllantirish, ularni ijodkor, tashabbuskor va mas'uliyatli shaxs sifatida voyaga yetkazish mumkin. Shuningdek, “Oila-Maktab-Mahalla” hamkorligida innovatsion yondashuvlarni qo'llash milliy tarbiyaning uzluksizligini ta'minlaydi.

Yosh avlod tarbiyasi xususida to'xtalar ekanmiz, taniqli o'zbek pedagogi, ma'rifatparvar olim A.Avloniy [4] shunday deydi: “Al-hosil tarbiya bizlar uchun yo hayot yo mamot, yo najot, yo halokatyo saodat, yo falokat masalasidir». Ushbu fikrlardan xulosa chiqarsak, shaxs tarbiyasi xususiy emas, balki ijtimoiy, milliy ilmdir. Zero, har bir xalqning taraqqiy etishi, davlatlarning qudratli bo'lishi avlodlar tarbiyasiga ko'p jihatdan bog'liq.

Respublikamiz olimlari tomonidagn ushbu muammoning asosiy jihatlariga olimlar O.Musurmonova [2] ta'lim-tarbiyada ahloqiy ong, vijdon, burch, mas'ulyat, hayo, g'urur kabi insonning fe'l-atvorini ichki boshqarish qurilishiga asoslanadi. Ahloqning mag'zini tashkil qiluvchi bosh qoidalar insonparvarlik, demokratizm, halol mehnat, o'zaro yordam, do'stlik, hamkorlik, o'zaro hurmat, baynalmilalchilik vatanparvarlik, tabiat va atrof muhitga diqqat-e'tibor, burch hissi hamda kamtarlik ko'zbo'yamachilik va yolg'izlikni inkor etish kabi insoniy sifatlarni o'z tadqiqotlarida ifodalagan.

Mustaqil O'zbekiston Respublikasida ayni vaqtda yosh avlodni tarbiyalab voyaga yetkazishga qaratilgan jarayonda quyidagi vazifalarni hal etish muhim ahamiyat kasb etmoqda:

a) yoshlarni ijtimoiy hayotga tayyorlash, ularda keng dunyoqarashni tarkib toptirish, o'z shaxsiy turmushiga maqsadli yondashish, reja va amal birligi hissini uyg'otish;

b) o'quvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlardan ogoh etish, chuqur bilimga, tafakkurga ega yoshlarni tarbiyalash malakalarini tobora boyitish;

d) umuminsoniy axloq me'yorlarini anglashni (odamiylik, kamtarlik, o'zaro yordam, mehr-muhabbat, muruvvat, adolatni yoqlash, axloqsizlikka qarshi nafrat va hokazolar), muomala odobi, yuksak madaniyatni o'quvchilarda qaror toptirishga erishish;

e) huquqiy va axloqiy me'yorlarga hurmat ruhida yondashish, o'quvchilarda fuqarolik tuyg'usini, ijtimoiy burchga mas'ullikni qaror

toptirish;

f) tarbiyani muhofaza qilish, ekologik muvozanatni yuzaga keltirish borasidagi mas'uliyatni tarkib toptirish;

g) vatanparvarlik va baynalminallik tuyg'usini shakllantirish, o'zga millat va xalqlar qarashlariga hurmatni, huquq va burchlarni kamsitmaslik tuyg'usini qaror toptirish;

h) mustaqil davlat – O'zbekiston Respublikasining ichki va tashqi siyosatiga to'g'ri va xolisona baho berishga o'rgatish;

o) insonni oliy qadriyat sifatida qadrlash, uning shani, ornomusi, qadr-qimmati, huquq va burchlarini himoya qilishga o'rgatish va boshq.

Mamlakatimizda yoshlarning har tamonlama yetuk shaxs sifatida voyaga yetishida jamiyat taraqqiyoti muhim o'rin tutishi bilan birga, uning umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi ham muhim o'rin tutadi. Milliy vatanparvarlik – bu shaxsning Vatanga muhabbati, milliy qadriyatlar, madaniyat va tarixiy merosga sadoqati, davlat ramzlariga hurmati va yurt taraqqiyotiga hissa qo'shishga intilishidir.

Milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning pedagogik imkoniyatlari nihoyatda keng va kop qirrali. Ular ta'limning didaktik jarayonida interaktiv va innovatsion metodlar orqali, tarbiyaviy ishlar orqali, ijtimoiy hamkorlik asosida va psixologikyondashuvlar yordamida amalga oshirilishi mumkin. Eng muhimi, o'quvchilarda milliy g'urur, Vatanga sadoqat va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish uchun uzluksiz, tizimli va innovatsion yondashuv zarur.

O'quvchilarni milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash – uzluksiz, tizimli va kompleks jarayon bo'lib, unda oila, maktab, mahalla, jamiyat, davlat, OAV va zamonaviy texnologiyalar o'zaro hamjihatlikda faoliyat yuritishi zarur. Shu omillar uyg'unligi natijasida yoshlar milliy g'urur, vatan fidoyiligi va mas'uliyat tuyg'usiga ega, ongli fuqarolar sifatida voyaga yetadilar.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy Majlisga Murojaatnomasi” // Xalq so'zi. – T., 2020. – 25 yanvar. – 19-son.

2. Musurmonova O. Yuqori sinf o'quvchilari ma'naviy madaniyatini shakllantirishning pedagogik asoslari: Dis.... p.f.d. – T., 1993. – 364 b.

3. Maxmutova G. Oliy pedagogik ta'lim tizimida talabalarni ma'naviy shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik xususiyatlar: Avtoref. dis.... p.f.n. – T., 2004. – 22 b.

4. Avloniy A. Turkiy Guliston yoxud axloq / Nashrga tayyorlovchi L.Xoliqov. – T.: O'qituvchi, 1992. – 160 b.

5. Musurmonova O. O'quvchilarning ma'naviy madaniyatini shakllantirish. – T.: Fan, 1993. – 28 b.

6. Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. – T.: O'zbekiston faylasuflari jamiyati, 2010. – 188-b.

7. Abdug'aniyev O.T. Talabalarda umuminsoniy qadriyatlarga oid kompetentlilikni rivojlantirish mohiyati va mantiqiy jihatdan tahlili // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – Special Issue- S. 434-438.

8. Abdug'aniyev O.T. Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarda umuminsoniy qadriyatlarga oid kompetentlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik hamkorlik omillari // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – Special Issue 12. – S. 52-56.